

Vi ved selvsagt, at det er en konstruktion. Dette med at omtale litteratur som inddelt i en lang række af tiår. Ikke desto mindre har det været praksis i dansk litteraturhistorisk skrivning siden Vilhelm Andersens kronede dage, og i dag er det helt almindeligt at høre tale om f.eks. tressernes, halvfjerdsernes og firsernes litteratur, som var det tiåret i sig selv, der definerede og satte rammerne for de værker, der blev skrevet.

Det er selvfølgelig ikke tilfældet, men alligevel kan sådanne inddelinger være frugtbare ud fra et pragmatisk litteraturhistorisk perspektiv. Overgangen fra et tiår til et andet kan være en anledning til at standse op og prøve at danne sig et overblik, også selvom det er svært at se klart, når objektet er så tæt på. Dét er netop, hvad *Passage* 85 tager sig for. På minimal afstand af 2010'erne giver vi et bud på, hvilke brikker der er centrale i billedet af det sidste tiårs danske litteratur.

Det er ikke første gang, *Passage* gør det. Nummeret tager stafetten op fra *Passage* 63, der udkom i sommeren 2010 og omhandlede dansk litteratur i 00'erne. En enkelt af os redaktører var også med den gang, mens to er kommet til. Ligeledes går nogle af bidragerne igen fra sidst, mens andre skribenter er nytilkomne. Også emnerne for bidragene har flyttet sig. Når man sætter numrene op over for hinanden, tegner der sig et tydeligt billede af, at litteraturen har rykket sig i løbet af det forgangne årti, men også, at denne forrykkelse ikke så meget har karakter af et kvantespring som af gradvise forskydninger og nyorienteringer i forlængelse af tendenser, man kunne spore allerede dengang.

Det ser vi f.eks. i Rikke Andersen Kraglunds artikel, der handler om karaktermord i 2010'ernes litteratur, og som dermed tager tråden op fra Jon Helt Haarder, der for et årti siden skrev om performativ biografisme. Andersen Kraglund viser, hvordan der siden da er kommet fokus på den biografiske litteraturs etiske dimensioner og en øget diskussion af dennes ikke uproblematisk tendens til at udlevere ikke alene forfatterens egen person, men også mennesker i dennes omgivelser. I nær forbindelse hermed skriver Johanne Gormsen Schmidt om en uironisk indstilling hos Karl Ove Knausgård, Asta Olivia Nordenhof og Jonas Eika, som i en forskydning af 00'ernes åbne, legende og identitetsrelativistiske æstetik dyrker en form for oprigtig litteratur, der går lige til stålet og siger det, den mener. Der er tale om en poetologisk holdning, hævder Schmidt, som spænder bredt på tværs af tiårets øvrige tendenser, fra drejningen mod det materielle til en ny politisk indignation.

På samme vis kan Camilla Schwartz' artikel "Fra voksenfobi til moderskab i dansk samtidslitteratur" ses i forlængelse af Louise Mønsters daværende karakteristik af revner, sprækker og skred i skildringer af parforhold og familie i Helle Helles, Naja Marie Aids og Pia Juuls noveller i nullerne. Nu er det imidlertid andre forfattere som bl.a. Cecilie Lind, Olga Ravn, Hanne Højgaard Viemose, Stine Pilgaard, Dy Plambeck og Maja Lucas, der er kommet til, og Schwartz beskriver, hvordan man gennem årtiets forløb har kunnet iagttage en forskydning fra værker, der gav udtryk for en voksenfobisk holdning, til værker der nu i langt højere grad fokuserer på moderskab, og som dermed også følger den udvikling, forfatterne selv har gennemgået.

Peter Stein Larsen, som i sin tid skrev om skismaet mellem centrallyrik og interaktionslyrik i nullerne, har denne gang skrevet en oversigtsartikel over 2010'ernes

lyrik, som slår ned på seks strømninger, der har stået stærkt i det seneste tiårs lyrik. Det drejer sig om økokritik, kønskritik, grimme følelser, fysisk sygdom, psykisk sygdom samt race, migration og flygtningekrise. Også Jon Helt Haarder er blandt de bidragydere, der går igen, men nu med en artikel om ghettolitteratur, der giver et bud på en vigtig litteraturhistorisk tendens. Interessen for stedet inden for litteraturforskningen tog fart allerede i begyndelsen af 00'erne, men 10'erne var årtiet, hvor "betonforstæderne talte tilbage", og ghettolitteraturen for alvor fik en stemme.

Som et modspil til den realistiske ghettolitteratur, som Haarder kortlægger, står Sophie Wengerscheids artikel om spekulativ fiktion, der fokuserer på tendensen til at skrive litteratur, der udfordrer idéen om den umiddelbart sansbare virkelighed som det eneste bestående. I stedet forsøger en række litterære værker at spekulere over nonhumane sammenfiltringer og ikke-umenneskelige verdener, der afviger fra mimetiske forestillinger. Endelig viser Emile Dybdal Kristensen i "Litteraturen rykker nordpå", hvordan Grønland i 2010'erne har fået en mere central position i dansksproget litteratur. Det gælder i former, der beskæftiger sig såvel med fortiden som nutiden og fremtiden, og hermed kommer hun også omkring mere spekulative værker i stil med dem, Wengerscheid fremhæver.

Foruden disse syv artikler byder nummeret på en enquete, hvor vi bringer ni fokuserede indspark i debatten om 2010'ernes litteratur fra en række af de danske forskere og kritikere, som har beskæftiget sig mest med dette område: Elisabeth Friis, Lars Bukdahl, Erik Svendsen, Louise Mønster, Stefan Kjerkegaard, Tobias Skiveren, Tue Andersen Nexø, Lars Handesten og Anne-Marie Mai. Bidragene handler bl.a. om velfærdslitteratur og kropslige vendinger, om politik, brugslitteratur og en bugnende bogbranche, og derved fremhæver de både enkeltforfattere, bredere litterære strømninger, institutionelle og litteraturvidenskabelige tendenser, der også har sat dagsordenen i den seneste tid.

På denne måde giver *Passage 85* en række dybtgående beskrivelser såvel som pointerede synspunkter på centrale tendenser i dansk litteratur i 2010'erne. Hergennem åbner nummeret for en lang række forskellige indfaldsvinkler på den aktuelle litteratur og tydeliggør, hvordan en given tids litteratur nok er præget af visse fællestræk både æstetisk og tematisk, men også peger i mange forskellige retninger. Som sådan prætenderer vi heller ikke at tegne et fuldgyldigt og færdigt billede af det seneste tiårs danske litteratur. Vi tilbyder derimod en skitse til et portræt, som vi håber kan danne grundlag for yderligere pennestrøg og videre debat.

Nummeret afsluttes som altid med en stribe anmeldelser af aktuel faglitteratur. Lene Asp Frederiksen skriver om Dan Ringgaards *Chaplins pind* (2020) og Sara Tanderup Linkis om Torben Brandts *At fortælle med lyd* (2020). Som noget helt usædvanligt har vi desuden spurgt en anmelder om at anmelde en bog om ham selv som anmelder. Lars Bukdahl leverer, med sine egne ord, et "selvynkende suk" om Svend Skrivners *Billedstormeren. Lars Bukdahls kritik 1988-2006* (2021).

Nummeret er illustreret med billeder fra Mette Johnsens afgangprojekt ved Det Kongelige Akademi – Arkitektur, Design, Konservering med titlen "Gråt Spejl – en illustreret litteraturudstilling om moderskab" fra 2019.